

İVAN SERGEYEVİÇ TURGENYEV
Asilzade Yuvası

Дворянское Гнездо

© Önsöz: Richard Freeborn, “Introduction”,

Home of the Gentry, Ivan Turgenev, Penguin Books, 1987.

Önsöz, London Üniversitesi Rus Edebiyatı Emeritus Profesörü
Richard Freeborn'un izniyle yayımlanmıştır.

© Sonsöz: Joost van Baak, “Turgenev and the Domus”,

The House in Russian Literature: A Mythopoetic Exploration,
Studies in Slavic literature and poetics, cilt 53, Rodopi, 2009.

Sonsözün hakları Koninlijke Brill NV'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 2200 • İletişim Klasikleri 89

ISBN-13: 978-975-05-1810-2

© 2015 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2015, İstanbul

2. Baskı 2020, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Sabri Gürses, Güneş Akkor, Emrah Serdan

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Stanislav Yulianoviç Jukovski, “Bahar Işığı. İç mekân”, 1913

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ümran Küçükislamoğlu, Berkay Üzüm

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İVAN SERGEYEVİÇ TURGENYEV
Asilzade Yuvası

Дворянское Гнездо

RUSÇADAN ÇEVİREN *Ergin Altay*

RICHARD FREEBORN'UN ÖNSÖZÜ
VE JOOST VAN BAAK'IN SONSÖZÜYLE

IVAN SERGEYEVIÇ TURGENYEV 28 Ekim 1818'de, Rusya'nın Oryol şehrinde doğdu.

1833 yılında Moskova Üniversitesi'ne girdi. Ertesi yıl babasını kaybetti ve kaydını St. Petersburg Üniversitesi'ne aldırdı. 1838-1841 yılları arasında Berlin Üniversitesi'nde eğitim gördüğü dönemde birçok araştırmacı, filozof ve edebiyatçıyla arkadaş oldu. 1842 yılında gayri meşru bir çocuğu olan Turgenyev, aynı yıl yüksek lisans tezini tamamladıysa da üniversitede bir kürsü edinemedi. Ertesi sene İçişleri Bakanlığı'nda işe başladı, "Paraşa" adlı şiiri yazdı ve bu sayede Belinski gibi edebiyatçılarla tanışıp, edebiyat çevrelerine girmeye başladı. 1844'te ilk öyküsü "Andrey Kolosov" yayımlandı. Ertesi yıl bakanlıktaki görevinden istifa etti. "Hor ve Kaliniç" adlı öyküsü 1847 yılında *Sovremennik*'te (Çağdaş) yayımlandı. 1850'de annesini kaybetti, *Lüzumsuz Bir Adamın Günlüğü* ve *Köyde Bir Ay* eserlerini kaleme aldı. 16 Nisan 1850'de Gogol'ün ölümü üzerine yazdığı bir yazıdan sonra aynı yıl yayımlanan *Avcının Notları* eserinin de etkisiyle tutuklandı ve bir ay hapiste kaldıktan sonra Spasskoe'ye sürüldü. 1856'da ilk romanı *Rudin*, *Sovremennik*'te yayımlandı. Bu dönemde yurtdışına seyahat etmeye başlayan Turgenyev, Paris, Berlin, Londra gibi şehirleri dolaştı. 1859'da *Asilzade Yuvası* yayımlandıktan sonra ertesi yıl *Arefe* ve *İlk Aşk*'i kaleme aldı. *Babalar ve Oğullar*'ın başkarakteri olan Bazarov'u bu dönemde düşünmeye başlasa da, roman 1862'de yayımlandı. Bu dönem Rusya'dan uzaklaşıp sırasıyla Baden-Baden, Londra ve Bougival'de yaşadı. 1867'de *Duman*'ı, 1870'de *Bozkırda Bir Kral Lear*'i, 1872'de *İlkbahar Selleri*'ni, 1877'de ise *Ham Toprak*'i yazdı. Fransa'da yaşadığı dönemde Gustave Flaubert, George Sand, Émile Zola, Alphonse Daudet, Edmond de Goncourt ve Henry James'le arkadaşlık etti. 1879'da Rusya'yı ziyaret etti ve coşkuyla karşılandı. Aynı yıl Oxford Üniversitesi'nden fahri doktora aldı. Ertesi sene Moskova'daki Puşkin Anıtı'nın açılışında bir konuşma yapan Turgenyev, 3 Eylül 1883 günü Bougival'de öldü.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ	13
ÖNSÖZ	
ASILZADE YUVASI / RICHARD FREEBORN.....	25

Asilzade Yuvası

SONSÖZ	
TURGENYEV VE <i>DOMUS</i> / JOOST VAN BAAK.....	231

Işıl ışıl güneşli bir ilkbahar günü akşama kavuşuyordu. Küçük, pembe bulut kümeleri aydınlık gökyüzünde yükseklerde öylece duruyor, sanki süzülerek gitmiyor, masmavi gökyüzünün en derinlerine doğru uzaklaşıyordu.

O... kentinin (olay 1842 yılında oluyordu) en uzak sokaklarından birinde güzel bir evin açık penceresinin önünde biri elli yaşlarında, öteki artık iyice ihtiyarlamış, yetmiş yaşlarında iki kadın oturuyordu.

Elli yaşlarında olanın adı Mariya Dmitriyevna Kalitina idi. Zamanının ünlü iş bilir adamı, eski bölge savcısı, kararlı, kindar, inatçı, atak bir insan olan kocası Kalitin on yıl önce ölmüştü; Kalitin iyi bir öğrenim görmüş, üniversitede okumuştur, ama yoksul bir ailedendi, mesleğinde yükselmesinin, para biriktirmesinin gerektiğini erken anlamıştı. Mariya Dmitriyevna onunla aşk evliliği yapmıştı: Çünkü yakışıklı, zeki, istediği zaman çok da cana yakın olmayı bilen bir gençti. Mariya Dmitriyevna (kızlık soyadı Pestova idi) da-

ha çocukluğunda annesiz babasız kalmış, birkaç yıl Moskova'da, enstitüde kaldıktan sonra O...'ya geri gelmiş, halası ve ağabeyiyle birlikte kentten elli versta uzakta, babadan kalma Pokrovskoye köyüne yerleşmişti. Ağabeyi kısa bir süre sonra devlet görevi gereği Petersburg'a taşınmış, ani ölümü sonucu bu dünyadan göçene kadar halasına da, kız kardeşine de iyi bir hayat yaşatmıştı. Pokrovskoye, Mariya Dmitriyevna'ya kalmıştı, ama uzun süre kalmamıştı orada. Kalbini birkaç gün içinde fethetmeyi başaran Kalitin'le evlenmesinin üzerinden iki yıl geçtiğinde Pokrovskoye çok daha gelir getiren, ama hiç de güzel olmayan, bahçesiz, bağısız bir köye dönüşmüştü. Bu arada Kalitin O...'da bir ev satın almış, karısıyla birlikte sürekli yaşamak üzere o eve taşınmıştı. Evin önünde, doğrudan kent dışındaki tarlalara açılan geniş bir bahçe vardı. Köy hayatının sessizliğinden hiç hazzetmeyen Kalitin şöyle diyordu: "Dolayısıyla, yazları köye taşınmamıza gerek kalmadı." Mariya Dmitriyevna'nın, şırl şırl akan deresiyle, geniş çayırılarıyla, yemyeşil koruluklarıyla pek güzel köyünden ayrıldığına için için üzüldüğü çok olmuştu; ama kocasına hiç söz etmemişti bundan, onun aklına, dünya görüşüne büyük saygısı vardı. Kocasını evliliklerinin on beşinci yılında, bir oğluluyla iki kızını arkada bırakıp öldüğünde Mariya Dmitriyevna evine de, kent yaşamına da o kadar alışmıştı ki, O...'dan ayrılmayı artık kendi de istemiyordu.

Mariya Dmitriyevna gençliğinde güzel, sevimli bir sarışın olarak biliniyordu ve elli yaşında, yüz hatları biraz gevşemiş, silikleşmiş olsa da hoşluğunu yitirmemişti. İyi niyetli oluktan çok, duygusaldı; olgunluk yıllarına kadar enstitülü genç kız tavırlarını üzerinden atmamıştı. Kendini şımartır, kolayca gücenir, hatta istediği olmadığında ağlardı. Dahası, her arzusu yerine getirildiğinde, söylediği bir şeye itiraz edilmediğinde çok sevecen, çok nazik bile olurdu. Evi, kentin en güzel evlerindendi. Maddi durumu, ailesinden ona miras kaldı-

ğında olduğu kadar olmasa da, kocasının kazanıp ona bıraktıklarıyla hayli iyiydi. İki kızı yanındaydı; oğlu Petersburg'da en iyi devlet okullarından birinde okuyordu.

Pencerenin önünde, Mariya Dmitriyevna'nın yanında oturan yaşlı kadın, Pokrovskoye'de bir zamanlar her şeyden uzak, yalnız, birkaç yıl birlikte yaşadığı halasıydı. Adı Marfa Timofeyevna Pestova idi. Tuhaf, özgür yaratılışlı bir kadındı Marfa Timofeyevna; gerçeği herkesin yüzüne karşı söyler, çok kıt olanaklarına rağmen sanki çok zenginmiş gibi davranırdı. Ölen Kalitin'den hazzetmemiş, yeğenin onuyla evlenmesi üzerine de küçük köyüne gitmiş, on yıl orada yoksul bir köylünün evinde kalmıştı. Mariya Dmitriyevna çekiniyordu ondan. Yaşlılığında bile saçları simsiyah, gözleri fıldır fıldır, kalık burunlu, ufak tefek Marfa Timofeyevna'nın yürüyüşü çabuktu, dimdik dururdu ve gür sesiyle çabuk, anlaşılır konuşurdu. Hep beyaz bir başlıkla beyaz bir ceket giyerdi.

Birden sordu Mariya Dmitriyevna'ya:

“Neden öyle dedin? Neye üzülüyorsun, yavrucuğum?”

“Üzülüyorum işte...” diye mırıldadı Mariya Dmitriyevna. “Bulutlar ne kadar güzel!”

“Ne yani, acıyor musun onlara?”

Mariya Dmitriyevna cevap vermedi.

Marfa Timofeyevna, şişleri çabuk sokup çıkarken (geniş bir yün atkı örüyordu) mırıldandı:

“Ne o, Gedeonovski gelmeyecek mi? Seninle birlikte o da pek üzülüyordu... yalan söylemiş olabilir.”

“Onun için her zaman böyle kötü şeyler söylersiniz, halacığım! Sergey Petroviç saygıdeğer bir insandır.”

Yaşlı kadın sitemli, “Saygıdeğer!” diye tekrarladı.

Mariya Dmitriyevna, “Toprağı bol olsun, kocama ne kadar sadıktı,” dedi. “Ondan söz ederken hâlâ duygulanıyor.”

Marfa Timofeyevna (parmaklarının arasında şişler çabuk hareket etmeye başlamıştı) mırıldandı:

“O kadar da olmasın mı! Kulağından tutup çamurdan çıkardı onu.”

Bir süre sustuktan sonra devam etti:

“Pek uysal görünüyor, saçları ağardı, ama ağzını açınca yalandan ya da iftiradan başka bir şey söylemiyor. Bir de beşinci dereceden devlet görevlisi olacak! Ayrıca papaz oğlu da...”

“Kusursuz insan var mıdır, halacığım? Böyle zayıf bir yanı var, kuşkusuz. Sergey Petroviç elbette iyi bir öğrenim görmüş değil; Fransızca konuşamıyor, ama kim ne derse desin, iyi bir insandır.”

“Evet, senin ellerini yalıyor. Fransızca konuşamaması önemli değil! Benim Fransızcam da o kadar iyi değildir. Varsın, hiçbir dil bilmesin, ama yalan söylemesin.” Marfa Timofeyevna sokağa bakıp ekledi: “İşte, iti an, değneği hazırla... Bak, iyi adamın geliyor. Leylek gibi, upuzun...”

Mariya Dmitriyevna saçlarını düzeltti. Marfa Timofeyevna gülerek baktı ona.

“Ne o, canım, saçlarında hiç ak yok. Senin Palaşka’yı iyice bir azarla... Gözleri görmüyor mu?”

Mariya Dmitriyevna, canı sıkkın, “Siz her zaman böylesiniz, halacığım...” diye mırıldandı.

Parmaklarıyla koltuğunun kenarında trampet çalmaya başladı.

Al yanaklı Kazak çocuk kapıda görünüp ince sesiyle haber verdi:

“Sergey Petroviç Gedeonovski!”

II

Pek şık redingotlu, kısa pantolonlu, gri güderi eldivenli, (biri üstte siyah; biri beyaz altta) iki boyun bağlı, uzun boy-

lu biri girdi kapıdan. Hoş yüzünden, düz taranmış şakaklarından topuksuz, gıcirtısız çizmelerine kadar her şeyinde bir kibarlık, efendilik vardı. Öne eğilerek önce ev sahibesini, sonra Marfa Timofeyevna'yı selamladı, yavaşça eldivenlerini çıkardı, Mariya Dmitriyevna'nın yanına gitti, elini saygıyla peş peşe iki kez öptükten sonra hiç acele etmeden bir koltuğa oturdu ve parmaklarının ucunu gülümseyerek ovalarken şöyle dedi:

“Nasıl, Yelizaveta Mihaylovna iyiler mi?”

“Evet,” dedi Mariya Dmitriyevna, “bahçede.”

“Yelizaveta Mihaylovna, ha?”

“Lenočka da bahçede... Yeni bir şey var mı?”

Konuk, gözlerini kırpıştırarak, dudaklarını öne çıkararak karşılık verdi:

“Olmaz olur mu efendim, olmaz olur mu efendim... Hım!.. Buyurun size yeni bir haber, hem de en ilgincinden: Fyodor İvaniç Lavretski geldi.”

Marfa Timofeyevna, “Fedya!” diye haykırdı. “Uydurmu-yorsun ya, canım?”

“Kesinlikle hayır, efendim, gördüm kendisini.”

“Ama bu onun geldiğinin kanıtı olamaz.”

Gedeonovski, Marfa Timofeyevna'nın dediğini duymamış gibi yapıp ekledi:

“Dinleşmiş, omuzları daha genişlemiş, yanakları al al olmuş.”

Mariya Dmitriyevna, bir an sustuktan sonra, “İyileşmiş,” dedi, “nasıl iyileştiği belli...”

Gedeonovski karşılık verdi:

“Evet, efendim. Onun yerinde başka biri olsaydı sosyete-de görünmekten utanırdı.”

Marfa Timofeyevna, Gedeonovski'nin sözünü kesti:

“Nedenmiş? Ne saçma şey? Adam ülkesine dönmüş, nere-ye gizlenmesini emrederdiniz? Hem, ne suçu var ki?”